

e-ISSN: 2630-631X

Article Type

Research Article

Subject Area

Social Sciences, Psychology

Vol: 8

Issue: 55

Year: 2022

Pp: 285-300

Arrival

17 September 2021

Published

27 January 2022

Article ID 1095

Doi Number

<http://dx.doi.org/10.31576/smr.yj.1095>**How to Cite This Article**

Nedim Bal, P. & Gök, N.K. (2022). "LGBTİ+ Ve Heteroseksüel Bireylerde Kaygı Duyarlılığı İle Madde Kullanımına Eğilim Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 8(55): 285-300.

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

LGBTİ+ Ve Heteroseksüel Bireylerde Kaygı Duyarlılığı İle Madde Kullanımına Eğilim Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Analysis of the Relationship Between Anxiety Sensitivity and Tendency to Use Substances in LGBTI + and Heterosexual Individuals

Doç. Dr. Pervin NEDİM BAL¹ Nathan Kaan GÖK²

¹ Beykent Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye

² Beykent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi. İstanbul, Türkiye

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, LGBTİ+ ve heteroseksüel bireylerde kaygı duyarlılığı ile madde kullanımına eğilim arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bununla birlikte bu değişkenlerin yaş, eğitim durumu, cinsiyet, cinsel yönelim değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığının araştırılması da amaçlanmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmanın evreni, Türkiye'de yaşayan LGBTİ+ ve heteroseksüel bireylerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, 18-55 yaş arasında bulunan, LGBTİ+ ve heteroseksüel 123 gönüllü bireyden oluşmaktadır. Örneklemde kullanılan yöntem ise, kartopu yöntemidir. Ölçekler, LGBTİ+ derneklerine ve facebook gruplarına da gönderilerek verilerin toplanması sağlanmıştır. Veriler, hem pandemi nedeniyle, hem de insanların cinsel yönelimlerini ve cinsel kimliklerini gizleme isteği duyaabileceğinden dolayı Google form aracılığıyla toplanmıştır. Veri toplama araçları olarak sosyo-demografik form, Kaygı Duyarlılığı Ölçeği, Madde Kullanma Eğilimi Ölçeği kullanılmıştır. SPSS 22 istatistik paket programı kullanılarak yapılan verilerin analizinde Pearson Korelasyon Katsayısı, t-testi, Anova ve Kay-Kare tekniği kullanılmıştır. Sonuç olarak, madde kullanma eğilimi ile kaygı duyarlılığı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca, gaylerin heteroseksüellere oranla daha fazla madde kullanımına eğilim gösterdikleri ve daha fazla kaygı duyarlılığı gösterdikleri görülmüştür. Erkeklerin kadınlara oranla madde kullanımına daha fazla eğilim gösterdikleri görülmüştür. LGBTİ+ bireylerin heteroseksüellere oranla madde kullanımına daha fazla eğilim ve daha fazla kaygı duyarlılığı gösterdiği bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: LGBTİ+, Kaygı Duyarlılığı, Madde Kullanımına Eğilim

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the relationship between anxiety sensitivity and substance use tendency in LGBTI + and heterosexual individuals. Besides, it was also aimed to investigate whether these variables differ significantly according to age, educational status, gender, sexual orientation. The research is in the relational survey model. The population of the research consists of LGBTI + and heterosexual individuals living in Turkey. The sample of the study, on the other hand, consists of 123 volunteer individuals between the ages of 18-55, LGBTI + and heterosexual. The method used to reach the sampling is the snowball technique. The scales were also sent to LGBTI + associations and facebook groups, allowing data to be collected. The data was collected via Google form, both because of the epidemic and because people may desire to hide their sexual orientation and gender identity. Socio-demographic form, Anxiety Sensitivity Scale, Substance Use Tendency Scale were used as data collection tools. Pearson Correlation Coefficient, t-test, Anova and Kay-Kare technique were used in the analysis of the data using the SPSS 22 statistical package program. As a result, a significant relationship was found between anxiety sensitivity and tendency to use substance. In addition, it has been observed that gays tend to use substances more than heterosexuals and show greater sensitivity to anxiety. It has been observed that men tend to use substances more than women do. It has been found that LGBTI + individuals show more tendency to substance use and more anxiety sensitivity compared to heterosexuals.

Keywords: LGBTI +, Anxiety Sensitivity, Tendency to Substance Use

1. GİRİŞ

Toplumda yer alan birçok dezavantajlı grup diye tanımladığımız gruplar söz konusudur. Şüphesiz bu grupların başında LGBTİ+ 'lar yer almaktadır. Türk toplumu ataerkil düzeninden ve dini açıdan LGBTİ+ 'lara oldukça önyargılı yaklaşmaktadır. Bu önyargılar, söz konusu LGBTİ+ 'ları toplumun arka sokaklarına itmekte ya da cinsel yönelim ve cinsel kimliklerini gizlemeye zorlamaktadır. Söz konusu önyargılar birçok sosyal alanda LGBTİ+ 'ların ayrımcılığa maruz kalmasına sebep olmaktadır. LGBTİ+ 'lar eğitim, yaşam, sağlık hakkı gibi insan haklarının merkezinde yer alan hakların uygulanmasında bile birçok ayrımcı tutumla karşılaşabilmektedirler. Sağlık alanında cinsel yönelim ve cinsel kimliklerinden dolayı sağlık çalışanları tarafından, eğitim alanında okullardaki idareciler, öğretmenler, öğretim üyeleri tarafından, sosyal hayatta toplumdaki insanlar tarafından birçok ayrımcı tutumla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu ayrımcı tutumlar aşırıya giderek, şiddetle, hatta ölüme teşebbüs ve ölümlerle sonuçlanabilmektedir. Bu şiddetler, ailelerinde başlayarak sokağa atılmalarına kadar gidebilmektedir. Bu söz konusu çağdışı uygulamalara maruz kaldıkları ilk alan aile hayatlarıdır. Bu şekilde ergenliğin başında hayatta tek başına, kimsesiz bir şekilde mücadele etmeye çalışmaktadırlar. Bu bireyler, eğitimlerini yarım bırakabilmekte, hatta cinsel kimliklerini homoseksüel ve biseksüellerin gizleyebildiği gibi gizleyemeyen trans bireyler, çalışma haklarını kullanamadıkları için zorunlu seks işçiliği yapmak durumunda kalmaktadırlar. Bu şekilde toplumun arka mahallelerine itilerek yaşam süren, travmatik yaşantılara maruz kalan LGBTİ+ bireylerin kaygı duyarlılığı ve madde kullanım

eğilimlerinin heteroseksüellere oranla daha farklı olabileceği öngörülmüştür. Bu öngörünün açıklığı kavuşturulması, araştırmanın problemini oluşturmuştur. Bu doğrultuda, LGBTİ+ bireylerle heteroseksüel bireylerde kaygı duyarlılığı ile madde kullanımına eğilim arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR

Cinsel yönelim; kişilerin, kadın ya da erkeğe karşı hissettiği duygusal veya cinsel arzu olarak tanımlanmaktadır (Kabacaoğlu, 2015, s.12). Diğer bir ifadeyle kişinin, başka kişiye karşı fiziksel veya duygusal çekimini ifade etmek için kullanılmaktadır.

Alan yazılarında cinsel yönelimin genellikle, “heteroseksüel”, “homoseksüel” ve “biseksüel” olmak üzere üç başlık şeklinde incelendiği görülmektedir. Heteroseksüellik, kişinin karşı cinsine karşı çekim hissetmesi olarak ifade edilmektedir. Homoseksüellik, kişinin kendi cinsine karşı hissettiği çekim olarak açıklanmaktadır. Biseksüellik ise kişinin her iki cinsiyete karşı da çekim hissetmesi olarak tanımlanmaktadır (Yalçınoğlu ve Önal, 2014, s.101).

Toplum tarafından farklı yönelime sahip kişilere baskılar yapıldığı ve kişilerin damgalandığı görülmektedir (Wylie vd., 2016, s. 402). Aynı zamanda yaşamlarının birçok alanında (sağlık, eğitim, iş vb.) ve sosyal ilişkilerinde ayrımcılıkla karşılaştıkları belirtilmektedir (Soner ve Altay, 2019, s.454). Yapılan çalışmalarda LGBT kişilerin; bekar olmalarını, homofobik tepkilerle karşılaşmalarını ve homofobik tepkileri içselleştirmelerini stres kaynakları olarak değerlendirilmektedir (Kuyper ve Vanwesenbeeck, 2010, s. 8-10)

Alan yazılarında heteroseksüel ve homoseksüel kişilerin kaygı düzeylerini inceleyen pek çok çalışmaya rastlanmaktadır. Genel olarak çalışmalarda, homoseksüel kişilerin kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Oswalt ve Wyatt, 2011, s.1274). Kaygı duyarlılığına dair ise çalışmaların kısıtlı olduğu dikkat çekmektedir. Kaygı duyarlılığı; “anksiyeteye bağlantılı olan belirtilerin olumsuz fiziksel ya da sosyal sonuçları olduğuna yönelik aşırı korkma hali” olarak tanımlanmaktadır ve kişilerin kendileri için korku hissini uyandıran durumlardan veya olaylardan kaçınmasının temelinde kaygı duyarlılığının yattığı belirtilmektedir. (Mantar, Yemez ve Alkın, 2011, s.188)

Heteroseksüellik dışındaki diğer cinsel yönelimlere dünyanın birçok yerinde baskılar yapıldığı; aile, okul, iş gibi alanlarda çeşitli aşağılamalara maruz kaldıkları ve yaşadıkları olumsuz deneyimler sonucunda madde kullanımı gibi işlevsiz baş etme stratejilerine başvurma olasılıklarının arttığı ifade edilmektedir (McCabe vd., 2010, s.1949-1951).

Kişilerin yaşamları süresince karşılaştıkları problemler ve zorluklar karşısında yaşadıkları duyguları azaltmak veya kaçmak adına madde kullanma eğilimi gösterdikleri bilinmektedir. Literatürde kaygı ve madde kullanımı arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok çalışmanın olduğu görülmektedir. Kaygı ve madde kullanımı arasında karşılıklı bir ilişki olduğu; kaygı düzeyinin yükselmesi madde kullanımını artmasına neden olurken benzer şekilde, madde kullanımı kişilerin kaygı düzeylerini yükseltebileceğini belirtilmektedir (Turhan, İnandı, Özer ve Akoğlu, 2011, s.41). LGBT kişilerin heteroseksüel kişilere göre daha fazla kaygı hissettiklerini ve madde kullanımının daha fazla olduğunu bulunmuştur (Grant vd., 2014, s.77). Özellikle cinsel yönelimini çevresiyle paylaşamayan kişilerin, kendilerini gizleyebilmek adına diğerlerinden uzaklaştığı ve madde kullanmaya daha yatkın oldukları belirtilmektedir (Savcı, 2015, s.67).

2.1. Cinsel Yönelim

Cinsiyet (sex) kavramı; kadın veya erkeğin, biyolojik ve bedensel farklılıklarını tanımlamak için kullanılmaktadır (Sezgin, 2015, s.155). Cinsel yönelim ise, kişilerin hangi cinsiyete karşı romantik veya cinsel çekim hissettiğiyle ilgili bir kavramdır ve genellikle “heteroseksüel”, “homoseksüel” ve “biseksüel” olarak ayrıldığı görülmektedir (Kabacaoğlu, 2015, s.17):

- ✓ Heteroseksüellik: Kişinin kendi cinsinden farklı cinsle karşı duyduğu çekim olarak açıklanmaktadır.
- ✓ Homoseksüellik: Kişinin kendisiyle aynı cinsine karşı duyduğu çekim olarak ifade edilmektedir.
- ✓ Biseksüellik: Kişinin hem kadın hem erkek cinsine karşı çekim hissetmesi olarak tanımlanmaktadır.

Cinsel yönelim kişilerin yakın ilişkiler kurmasında rol oynamaktadır ve yönelimin temel faktörleri; istek, davranış ve kimlik olarak ifade edilmektedir (Dürüst ve Çağlar, 2015, s.36). Kişilerin kadın veya erkeğe karşı hissettiği çekim; isteğini, cinselliği hangi cinsiyetle yaşadığı; davranışını ve kendini hangi cinsiyet olarak hissettiği ise kimliğini oluşturduğu belirtilmektedir (Alkan, 2014, s.17). Cinsel kimlik, kişinin kendini kadın ya da erkek olarak tanımlaması olarak ifade edilmektedir (Maden, 2020, s.12). Başka bir deyişle cinsel kimlik, hangi cinsiyetten kişi olduğunu bilme hissidir.

Ülkemiz gibi görece geleneksel toplumlarda; heteroseksüel ilişkiler toplum tarafından kabul görüyorken, kişilerin hissettiği romantik veya cinsel çekimin kendisiyle aynı cins başka birine karşı duyması, diğer bir deyişle homoseksüelliğin hoş karşılanmadığı görülmektedir ancak “sevicilik” gibi homofobik kelimelerin, uluslararası kullanılan LGBT kavramına doğru dönüşmesi olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir (Tüzüner, 2014, s.57). LGBT kavramı; lezbiyen, gey, biseksüel ve transgender kelimelerinin baş harflerinden oluşmaktadır ve cinsel kimliklerinin tümünü ifade etmek için kullanılmaktadır (Ertekin ve Uçar, 2016, s.41).

Günlük hayatta sıklıkla cinsel kimlik ve cinsel yönelimin karıştırıldığı fark edilmektedir. Cinsel kimlik ile cinsel yönelim arasındaki fark; cinsel kimlik, kişilerin kendilerini hangi cinsiyete ait hissetmeleriyle ilgiliyken cinsel yönelim, kişilerin hangi cinsiyete karşı duygu hissetmesiyle ilgili bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Başar, 2014, s.248). Cinsel kimlik ve cinsel yönelimi birbiriyle karıştırılmasının nedeni tanımlar farklılık gösterse bile içeriklerin yakın olması ve kavramların net bilinmemesi olarak da belirtilmektedir (Danyeli Güzel, 2017, s.6)

Cinsel yönelimi açıklamak için bazen kişilerin “cinsel tercih” kavramını kullandığı görülmektedir ve bunun oldukça hatalı bir kullanım olduğu vurgulanmaktadır. Cinsel yönelimin, kişinin tercihi olmadığı ve doğuştan var olan bir durum olduğu ifade edilmektedir. Cinsel çekimin kime karşı olacağı kişilerin tercihleri doğrultusunda şekillenmeyeceği bunun aslında bir yönelme durumu olduğu belirtilmektedir (Altunpolat, 2017, s.4).

Cinsel yönelime dair yanlış algılardan birinin cinsel ilişkiyle bir tutulması olduğu belirtilmektedir ve heteroseksüel kişilerin, karşı cinsinden birine karşı romantik ve cinsel çekim hissetmesi ancak hiç cinsellik yaşamaması, onların heteroseksüel olarak görülmesine engel bir nitelik taşımadığı gibi homoseksüel kişilerin, cinsel deneyimlerinin olup olmaması onların cinsel yönelimini belirlemek için bir kriter olmadığı, kişilerin homoseksüel olarak görülmesine cinsel ilişki deneyimi göz önüne alınarak karar verilemeyeceğinin altını çizilmektedir (Başar, 2013a, s.15).

Heteroseksüellik dışındaki cinsel yönelimlere karşı ön yargılardan diğeri ise farklı cinsel yönelime sahip kişilerin heteroseksüellerden farklı kontrolsüz ve seçkisiz cinsellik yaşamaları şeklindeki düşünceler olduğu dikkat çekmektedir. Homoseksüel kişilerin, heteroseksüel kişilere göre cinsel yaşama daha düşük olarak değerlendirildikleri görülmektedir ancak homoseksüellerin, heteroseksüellerden daha farklı bir cinsel yaşamının olmadığı belirtilmektedir. Özellikle homoseksüellerin evlilik ve çocuk konusunda verdikleri mücadeleler; karşılıklı sevginin olduğu ve devamlılığı gösteren birliktelikler yaşadıklarının göstergesi olarak ifade edilmektedir (Başar, 2014).

2.1.1. Homoseksüel Kişilere Dair Toplumsal Baskılar Ve Kişilerin Ruh Sağlığı

Kişilerin heteroseksüellik dışında herhangi bir cinsel yönelime sahip olmaları geçmiş tarihlerde hastalık olarak değerlendirildiği ve bu nedenle farklı cinsel yönelime sahip kişilerin cezalandırıldığı hatta öldürüldüğü görülmektedir. Hastalık olarak görüldüğü için kişilerin tedavi edilmeye çalışıldığı da bilinmektedir (Danyeli Güzel, 2017, s.1). Ne yazık ki günümüzde yapılan çalışmalar, heteroseksüellik dışındaki diğer cinsel yönelimlere karşı saldırgan tutumların devam ettiğini, küçük düşürücü sözlere ve toplumların anti-LGBT uygulamalarına maruz kaldıkları belirtilmektedir (Ylioja, Cochran, Woodford ve Renn, 2016, s.343-345).

Soyun devamlılığı açısından heteroseksüel ilişkilerin olmasının gerekliliği ve evrimsel bakış açısından bakıldığında kabul gören ilişkilerin; kişilerin karşı cinsine yönelik çekim hissetmesi, diğer bir deyişle heteroseksüel ilişkiler olduğu belirtmektedir (Yeşiler, 2010, s.4-5). Bu görüş Türkiye gibi heteroseksist toplumlarda oldukça yaygın şekilde görülmektedir ve homoseksüel kişilerin homofobik tutumlara maruz kaldığı, ayrımcılığa uğradıkları ve böylece yaşam kalitelerinin düştüğü ifade edilmektedir (Çelik, Sanberk ve Şahin, 2017, s.1204). Yapılan bir çalışmada; homoseksüel kişilerin, heteroseksüel kişilere oranla yaşam doyumu düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir (Alkan, 2014, s.96).

Toplumlar tarafından cinsiyet ve cinsel yönelime dair katı düşüncelerin olması, kişilerin cinsel kimliklerini kabullenmelerini olumsuz şekilde etkilemektedir (Norton ve Herek, 2013, s.740-742). Özellikle LGBT kişilere karşı yapılan mikro saldırılar bu anlamda dikkat edilmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. LGBT kişilere karşı yapılan mikro saldırganlıkları incelenmektedir (Nadal, Skolnik ve Wong, 2012, s.75-79) ve bunları şu şekilde açıklamaktadır:

- ✓ Ailevi Mikro Saldırganlık: Kişinin, aile üyelerine cinsel kimliğini açıkladığı zaman onlar tarafından kabul görüp görmemesiyle ilişkilidir. Ailenin sessiz kalması, dışarıdan gelen saldırılar karşısında kişiyi korumaması ve reddetmesi birer ailevi mikro saldırıları örnekleri olarak değerlendirmektedir.

- ✓ Sistemik ve Çevresel Mikro Saldırganlık: LGBT kişilere karşı kamu alanlarında, tuvaletlerde, medya araçlarında, sağlık alanında vb. yerlerde görülmektedir. Kişilerle toplu alanlarda alay edilmesini, medyada LGBT kişilerine yönelik suçlu veya sapkın profili çizilmesini veya sağlık alanında doktorların kaba davranışlarını birer örnek olarak vermektedir.

Homoseksüel kişilerin cinsiyetlerine göre yapılan olumsuz tutumların farklılaştığı dikkat çekmektedir ve homoseksüel erkeklerin, homoseksüel kadımlara göre kabul görme kaygısının, cinsel yönelimini gizleme motivasyonunun, zorlayıcı süreçler ve olumsuz kimlik algılarının daha yüksek düzeyde olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda, erkeklerin olumsuz önyargıların ve inançların daha fazla hedefi haline gelebildiklerini ve bu durumun onların olumsuz benlik algılarının oluşmasına neden olduğunu ifade edilmektedir (Cramer vd., 2018, s.1258-1263).

Homoseksüel kişilere yönelik olumsuz tutumların, kişilerin kendi ailelerinde başladığını belirtmektedir ve karşılaştıkları ebeveynin olumsuz tutumları, kişilerin kendilerini açmalarını engellediğini ve özgüvenlerinin düşmesine sebep olduğunu ifade edilmektedir (Kabacaoğlu, 2015, s.119). Homoseksüel kişilerin; aile ve arkadaşlarından destek görmemeleri ve ihtiyaç duyduklarında destek alabilecek kişilerin olmaması, kendilerini dışlanmış hissetmelerine neden olmaktadır (Coker, Austin ve Schuster, 2010, s.458-467).

LGBT kişilerin yaşamları boyunca pek çok travmatik yaşantılara maruz kaldıkları ve heteroseksüel kişilere göre daha fazla psikiyatrik desteğe başvurdukları belirtilmektedir. (Baydar, 2015, ss.55-56) Ancak farklı yönelime sahip kişilerin sağlık alanında da ayrımcılıkla karşılaştığı rapor edilmektedir ve bazı sağlık çalışanlarının; kişilerin yaşadıkları sağlık problemleri nedeniyle kişileri suç hissedileceği, utanmalarına neden olabileceği şekilde muamele edebildikleri belirtilmektedir (Poteat, German ve Kerrigan, 2013, s.27). Yapılan bir araştırma doğrultusunda, doktor ve tıp öğrencilerinin homofobik tutumların olduğunu dile getirilmektedir (Kaya Yertutanol, Seydaoğlu ve Candansayar, 2019, s.1209).

Homoseksüel kişilerin; heteroseksüel kişilere oranla psikolojik semptomları daha fazla bildirmelerinin nedenleri; aile üyeleri tarafından kabul görmemeleri, aileleri tarafından dışlanmaları, toplumun olumsuz kalıp yargılarını içselleştirmeleri, toplumun cinsiyetine atfettiği role karşı uyuşmazlıklarının tepki alması ve cinsel yönelimini saklamak zorunda hissetmesi olarak sıralanmaktadır (Astan, 2019, s.65). Aynı zamanda; toplum tarafından cinsiyetlere dair atfedilen özelliklerin, cinsel yönelimlere dair bilgisizliğin, kalıp düşüncelerin; kişilerin kendi cinsel kimliklerini kabullenmesini zorlaştırdığını ifade edilmektedir (Savcı, 2015, s.10).

LGBT kişilerin aile veya çevreleri tarafından destek almalarının ve kabul görmelerinin; ruh sağlığı açısından koruyucu bir faktör olduğunu ve kişilerin depresyon, madde bağımlılığı, intihar eğilimi risklerinin azaldığını bildirilmektedir (Ryan vd., 2010, s.210). Yapılan bir çalışmada, aile bağı sağlam olan toplulukçu kültürler için özellikle aile desteğinin, homoseksüel ve biseksüel kişilerin iyi olma halleri ve öz anlayışları üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir (Toplu Demirtaş vd., 2018, s.378-379). Homoseksüel kişilerin ayrımcılık yaşamaları ve toplum tarafından damgalanmaları karşısında psikolojik sağlıklarını koruyabilmeleri açısından psikolojik dayanıklılığın önemli görülmektedir. (Kwon, 2013, s.372-378).

Tüm bu bilgiler ışığında özetleyecek olursak; toplumların heteroseksüel ve homoseksüel kişilere bakış açılarının farklılaştığı görülmektedir. Homoseksüel kişilerin; toplum tarafından dışlandıkları, hayatlarının çeşitli alanlarında ayrımcılığa maruz kaldıkları, aile ve arkadaşları tarafından reddedildikleri veya yeterli desteği görmedikleri ve heteroseksüel kişilere göre ruhsal problemleri daha fazla yaşadığı dikkat çekmektedir.

2.2. Kaygı Duyarlılığı

Kaygı duyarlılığı kavramına ilişkin açıklamalara geçmeden önce kaygı kavramını ele almanın faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle ilk olarak kaygı ve kaygının nedenleri anlatılacak daha sonrasında kaygı duyarlılığı kavramı açıklanacaktır.

Gündelik hayatta kişiler sıklıkla kaygı hissini yaşamaktadır. Kaygı; kişilerin herhangi bir durum karşısında fiziksel, duygusal ve bilişsel değişimlerine bağlı olarak görülen uyarılmışlık hali olarak açıklanmaktadır (Sapma, 2013, s.19). Kaygının fizyolojik, psikolojik ve davranışsal bir tepki olarak ele alındığında ise; kaygının kişilerin günlük yaşamında sorunlarla baş etmesini, kendilerini ifade edebilmelerini ve düşünme yeteneklerini olumsuz etkilediğini belirtilmektedir. Kaygı yaşayan kişilerin, genel olarak odaklanmakta güçlük yaşadıklarını, nesne veya kavramları unutabildiklerini ve diğer kişilerle ilişki kurmada zorlandıklarını vurgulanmaktadır (Sakin Özen, Ercan, İrgil ve Sığırlı, 2010, s.127-128).

Kişilerin yaşamlarında birçok etken kaygıya sebep olabilmektedir. Kişilerin kaygı hissetmesine neden olan faktörler; sosyal yaşamda değişimler, başarısızlık, başkaları tarafından dışlanma, geleceğin belirsizliği, ayrılıklar, toplum baskısı, ekonomik sıkıntılar olarak belirtilmektedir (Koç, 2013, s.43).

Kişilerin yaşam dönemlerine göre kaygının nedenlerinin ele alındığı görülmektedir. Her dönemde farklı nedenlerin kaygıyı ortaya çıkarabileceğini belirtilmektedir ve nedenler şu şekilde örneklenmektedir (Göksu ve Kumcağız, 2020, s.466):

- ✓ Erken çocukluk döneminde; yaşanabilecek ebeveynlerin kaybı, yeni kardeş durumu, boşanma ve ebeveynlerinden birinin evden ayrılması gibi ani değişiklikler
- ✓ Yetişkinlik döneminde; iş alanında değişiklik, evlenme, çocuk sahibi olma, ayrılık veya boşanma, ekonomik olarak kötüleşme, başarısız olma vb. deneyimler
- ✓ Emeklilik döneminde ise; hastalığın olması, yakınlarını kaybetme, kültürel faktörler, göç etme vb. olaylar

Homoseksüel kişilerin; toplum tarafından damgalanmaları, düşmanca tutumlarla karşılaşmaları ve ayrımcılığa uğramaları kaygı hissetmelerine sebep olabilmektedir ve yapılan çalışmalarda, heteroseksüel ve homoseksüel kişilerin kaygı düzeyleri arasında farklılıkları olduğunu, homoseksüel kişilerde kaygının, heteroseksüellere göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Cho ve Sohn, 2016, s.284-287). Toplumdaki diğer kişilerin hoşgörüsüz eylemleri ve homoseksüelleri reddeden tutumları, homoseksüel kişiler için kaygı yaratan durumlar olduğunu belirtmektedir (Tatum, 2017, s.649).

İlk kez Reiss ve McNally tarafından geliştirilen kaygı duyarlılığı kavramı ise “zarar verici nitelikte fiziksel ya da toplumsal sonuçlar doğurabileceği inanılan anksiyete belirtilerinden aşırı korkma hali” olarak tanımlanmıştır ve kavramın “korku beklentisi modeli” temelini oluşturduğu görülmektedir (Özüçeli, 2019, s.10). Korku beklentisi modeline göre, kişiler için korku hissini ortaya çıkaran durumlardan kaçma güdüsünün altında “kaygı duyarlılığı” ve “kaygı beklentisi” süreçleri yatmaktadır. Kaygı duyarlılığı; kişinin kaygı belirtilerinin olumsuz sonuçlar doğurabileceğine yönelik inancını yansıtmaktadır ve kaygı beklentisi ise kişilerin belirli durumlardan kaynaklı korku veya kaygı yaşayacaklarına yönelik beklentileri olarak açıklanmaktadır (Mantar, Yemez ve Alkın, 2011, s.188). Bakılan literatürde, kaygı duyarlılığı ile sürekli kaygı kavramlarının birbirleriyle aynı kavramlar olup olmadığına dair tartışmaların olduğu görülmektedir ancak kaygı duyarlılığı, kaygıyla ilgili belirtilerden korkma halidir ve stres yaratan durumlara karşı korku hissiyle tepki oluşturma eğilimi gösteren sürekli kaygıdan farklı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (DeMartini ve Carey, 2011, s.169).

Yapılan çalışmalarda, kaygı duyarlılığının birçok psikolojik rahatsızlıklarla olan ilişkisinin incelendiği görülmektedir. Başta panik bozukluk olmak üzere anksiyete bozukluklarının gelişimi ve sürdürülmesinde kaygı duyarlılığının rol oynadığı belirtilmektedir (Min-Kyoung vd., 2017, s. 149). Kaygı duyarlılığının, kişilerin yaşayabilecekleri panik atakları yordadığını ifade edilmektedir (Jurin ve Biqlbauer, 2018, s.370-372). Kaygı duyarlılığının, kaygı belirtilerini artırdığı ve kişiler için belirli uyaranlara dair korku koşullanmasını daha kolay hale getirmesi nedeniyle panik bozukluğun gelişiminde risk faktörü olabileceği düşünülmektedir (Bulut ve Uluğ, 2020, s.85).

Kaygı duyarlılığı yüksek kişilerde kontrol sağlama, tehdit hissetme ve kaçınma davranışlarının daha fazla olduğu görülmektedir ve yüksek kaygı duyarlılığının OKB'nin gelişimi ve sürdürülmesi açısından risk faktörü olduğu belirtilmektedir (Ghasempour vd., 2012, s.96). Kaygı duyarlılığının sosyal anksiyete ile ilişkili olduğu ve sosyal anksiyetenin önemli bir yordayıcısı olduğu belirtilmektedir. Aynı zamanda, kaygı duyarlılığının kişisel bir özellik olduğu ve zaman içerisinde değişmeyeceğini de eklenmektedir (Ak ve Kılıç, 2016, s.244).

Yapılan bir çalışmada, kaygı duyarlılığı ile TSSB semptomları arasındaki ilişki incelenmiş ve çalışmanın sonucunda, aralarındaki ilişkinin çift yönlü bir ilişki olduğu sonucu bulunmuştur. Diğer bir deyişle, yüksek kaygı duyarlılığına sahip kişilerin TSSB semptomları daha fazla şiddetli yaşarken; TSSB semptomlarını şiddetli yaşayan kişilerin, kaygı duyarlılığının arttığı saptanmıştır (Marshall, Miles ve Stewart, 2010, s.148-149).

Yüksek kaygı duyarlılığı birçok ruhsal bozukluk üzerinde etkili olduğu gibi alkol tüketimi de etkilediği bilinmektedir ve kaygı duyarlılığının problemlili alkol tüketimini etkilediği belirtilmektedir (Howell vd., 2010, s.1147). Yüksek kaygı duyarlılığına yönelik yapılan müdahaleler ise alkol tüketiminde azalmaları sağlamaktadır. Yapılan bir çalışmada, kaygı duyarlılığı yüksek olan kişilere sekiz hafta boyunca BDT uygulanmış ve sonucunda kaygı duyarlılığının düştüğü; böylece kaygıyla baş edebilmek amacıyla içme davranışına yönelmelerin ve alkol tüketiminin sonucunda ortaya çıkabilen problemlerin azaldığı bulunmuştur (Olthuis, Watt, Mackinnon ve Stewart, 2015, s.22-23).

Kaygı duyarlılığının ruhsal bozuklukların gelişiminde ve sürdürülmesinde rol oynadığına dair çalışmaların yanı sıra, kişilerin belli durumlar karşısında olası bir zarardan koruyucu rolünü gösteren çalışmaların da

olduğu bilinmektedir. Yapılan bir çalışmada, yüksek kaygı duyarlılığına sahip kişilerin kumar oyunlarında daha az risk aldıkları görülmüştür (Broman-Fulks, Urbaniak, Bondy ve Toomey, 2014, s.627).

2.3. Madde Kullanma Eğilimi

Günümüzde gelişmiş ülkeler başta olmak üzere tüm dünyada, madde kullanımı kişilerin ve toplumun sağlığını etkileyen bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok ülkenin madde kullanımına dair önlemler almaya çalıştığı ancak önüne geçemediği belirtilmektedir (Koca ve Oğuzöncül, 2015, s.5).

Madde; kişilerin psikolojik ve fizyolojik olarak sağlığı etkileyen ve davranışlarında farklılıkların görülmesine neden olan, bir kere kullanılsa dahi bağımlılık geliştirme riskinin olduğu, kişiler ve toplumlar için sosyal ve ekonomik alanlarda sorunlar yaratan, ilgili kanun kapsamında yasadışı olan doğal ve sentetik ürünler olarak açıklanmaktadır (Büyükçelik, 2011, s.2). Bağımlılık yapan maddelere bakıldığında genellikle sigara ve alkolün daha yaygın kullandığı görülmektedir ve diğer maddelerin ise uçuşu ve uyuşturucu nitelikte olan maddeler olduğu bilinmektedir.

Madde bağımlılığı ise; kişilerin kendi sağlıklarını olumsuz etkileyen maddeleri kullanması ve zarar verici nitelikte olduğunu bilmesine rağmen kullanımı bırakamaması olarak açıklanmaktadır (Bahar, 2018, s.7). Başka bir tanımda ise madde bağımlılığı; kişinin bağımlılık yapan maddeyi sürekli olarak kullanması, maddenin etkilerine alışması, maddeyi kullanmadığı zamanlarda yoksunluk belirtileri göstermesi ve sağlık sorunları ortaya çıksa dahi kullanmaya devam etmesi olarak ifade edilmektedir (Şengezer ve Şahin, 2016, s.81). Madde kullanma eğilimi ise kişilerin farklı nedenlerden dolayı madde kullanmaya olan yatkın olma durumunu ifade etmektedir (Sever, 2015, s.6).

Bağımlılığı; kişinin kendisine zararlı sonuçlar yaratan herhangi bir şeyi kullanmaya devam etmesi olarak ele alınmaktadır ve bağımlılığın fiziksel ve psikolojik olarak ikiye ayrıldığı görülmektedir (Savcı, 2015, s.15-16):

- ✓ Fiziksel bağımlılığı; kişinin maddeye gereksinim duyması ve kişinin maddeye karşı vücudunun tolerans geliştirmesi, zaman ilerledikçe dozunu arttırmaya gereksinim duyması olarak açıklamaktadır.
- ✓ Psikolojik bağımlılığı ise kişinin maddeyi kullanırken haz hissetmesi, bu haz hissinden dolayı maddeden uzaklaşmaması ve kişinin maddeyi kullanmadığı durumlarda ise hissettiği huzursuzluk, boşluk hissini ortaya çıkması olarak ifade etmektedir.

Kişilerin madde kullanımını etkileyen sosyal ve çevresel faktörler; kişinin ailesinde madde kullanım hikayesinin olması, ailevi sorunların yaşanması, ebeveynleriyle ilişkisi, arkadaş çevresinde madde kullanımı ve maddeye kolaylıkla ulaşılabilir olmak olarak sıralanmaktadır (Bircan ve Erden, 2011, s.211-213). Kişilerin aile üyelerinden birinin veya çevresindeki kişilerin madde kullanımlarının olması, kişiler için risk oluşturduğunu ifade edilmektedir (Turhan vd., 2011, s.42).

Kişilerin toplum içinde yalnızlaşmalarının ve diğerlerince sevilmemeleri karşısında hissettikleri duygular, kişileri madde kullanımına itebileceği ifade edilmektedir (Erbay vd., 2016, s.599). Toplum içinde yalnızlaştırılan ve olumsuz tutumlara maruz kalan homoseksüel kişilerin, ruhsal problemler yaşayabildikleri ve madde bağımlılığı geliştirebildiklerini ifade edilmektedir ve özellikle cinsel yönelimini çevresiyle paylaşmayan kişilerin, kendilerini gizleyebilmek adına diğerlerinden uzaklaşarak, madde kullanmaya daha yatkın olduklarını belirtilmektedir (Savcı, 2015, s.67).

Ailesi tarafından kabul edilmeyen ve desteklenmeyen homoseksüel ve biseksüel kişilerin madde kullanımı eğilimlerinin daha fazla olduğu ve depresyon düzeylerinin yüksek olduğu ifade edilmektedir (Needham ve Austin, 2010, s.1196-1197). Aileleri tarafından kabul gören LGBT kişilerin, ailesi tarafından kabul görmeyenlere oranla daha yüksek benlik saygısına sahip oldukları ve madde kullanımlarının daha az görüldüğü belirtilmektedir (Ryan vd.,2010, s.208)

Yapılan bir çalışmada, farklı cinsel yönelime sahip kişilerin; uyuşturucu madde kullanma oranlarının, heteroseksüel kişilerden daha yüksek olduğunu saptanmıştır. Aynı çalışmada; heteroseksüel kişilere göre farklı cinsel yönelime sahip kişilerin, kendilerine zarar verebilecek eylemlerde daha fazla bulunmalarının nedenleri; sosyal dışlanma, ayrımcılık ve homofobik tutumlara maruz kalması olarak belirtilmektedir (Kann vd.,2015, ss.77-80). Amerika yayınlanan 2013 yılı raporlarına göre ise homoseksüel ve biseksüel kişilerin, benzer yaşlardaki heteroseksüel kişilere göre sigara kullanma ve alkol tüketimlerinin daha fazla olduğu görülmektedir (Ward, Dahlemer, Galinsky, Joestl, 2013, s.5).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Heteroseksüel ve LGBTİ+'ların kaygı duyarlılığı ve madde kullanma eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesinin amaçlandığı bu araştırmanın modeli ilişki tarama modelidir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Türkiye'de yaşayan LGBTİ+ ve heteroseksüel bireylerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, gönüllü 17-55 yaş aralığında, 67 LGBTİ+ ve 56 heteroseksüel bireyden olmak üzere toplam 123 bireyden oluşmaktadır. Örneklemde kartopu tekniği kullanılmıştır. LGBTİ+ derneklerine ve facebook gruplarına gönderilerek de verilerin toplanması sağlanmıştır. Veriler pandemi nedeniyle ve insanların cinsel yönelimleri ile cinsel kimliklerini gizleme isteği duyabileceğinden dolayı Google form aracılığıyla toplanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Sosyo-demografik Form

Bu formda, katılımcıların yaşları 18-24 yaş (genç), 25-35 yaş (genç yetişkin) ve 36-55 yaş (yetişkin) şeklinde kategorize edilmiştir. Örneklemin eğitim durumu; lise mezunu, ön-lisans-lisans mezunu, lisansüstü mezunu şeklinde kategorik halde sorulmuştur. Cinsel yönelimleri, her cinsel yönelimi kapsamı amacıyla lezbiyen, gay, biseksüel, aseksüel, panseksüel ve queer şeklinde kategorik şekilde sorulmuştur. Cinsiyet; kadın, erkek, Non-binary (ikili cinsiyet sınıflandırması dışındaki), interseks (çift cinsiyet), genderfluid (cinsel yönelim ve biyolojik cinsiyetten bağımsız, kişinin kendini kadın veya erkek diye dinamik akışkan bir karışımı olarak hissetmesi), non- binary trans şeklinde kategorize edilmiştir.

3.3.2. Kaygı Duyarlılığı Ölçeği

Kaygı Duyarlılığı Ölçeğini Reiss, Peterson, Gurksy ve McNally tarafından geliştirilmiştir. Kaygı korkusunu bir diğer deyiş ile kaygılandırıcı uyarıcılara olan yatkınlığı ölçmek için geliştirilmiştir. Türkçe geçerlik ve güvenilirlik uygulamasını Ayvaşık (2000) tarafından gerçekleştirilmiştir. 16 maddeden oluşmaktadır. 5'li likert tipi bir ölçektir. 0-4 arasında derecelendirilmektedir (0=çok az, 1= az, 2= biraz, 3= oldukça, 4= çok fazla). Alabilecek en düşük puan 0 iken en yüksek 64'dür. Ayvaşık (2000) ölçeğin cronbach alfa iç güvenilirlik katsayısı .85 olarak bulmuştur. Çakmak ve Ayvaşık'ın 2007 yılındaki çalışmasında cronbach alfa kat sayısı .93 bulunmuştur. 4 faktör yapısı olduğu tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak ölçeğin 4 tane alt boyutu vardır. Solunum Semptomları Korkusu, Kardiyovasküler Semptom Korkusu, Bilişsel Kontrolsüzlük Korkusu, Gözlenebilir Anksiyete Belirtileri Korkusu. Her alt ölçeğin güvenilirlik kat sayısı da .79- .88 arasında değişmektedir.

3.3.3 Madde Kullanma Eğilimi Ölçeği

Mac Andrew tarafından geliştirilmiş olup MMPI 'dan alınan 36 sorudan oluşmaktadır. Türkçe uyarlılık çalışmasını Ceyhan, Oğuztürk ve Ceyhan tarafından 2001 yılında yapılmıştır. Testin güvenilirlik çalışmasında test-tekrar test işlemi yapılmıştır ve korelasyon katsayısı .65 bulunmuştur. Yapılan başka bir çalışmada ise cronbach alfa kat sayısı 0.84 bulunmuştur (Çolak, 2020; s.33). Mac Andrew geçerlilik kriteri olarak Madde Kullanma Eğilimi ölçeği ve Alkolizm Ölçeği kullanmış ve arasında .496 korelasyonel ilişki bulunmuştur. Ölçekte elde edilen kesme puanı 16'dır. Yani 16 ve üstü puan madde kullanmaya eğilimi göstermektedir. Sorulara cevaplar "Doğru" ve "Yanlış" şeklindedir. "Doğru" işaretlenen puanlar 1 puan alırken "Yanlış" diye seçilenler 0 puan almaktadır. 9,12, 13, 19, 24, 25, 26, 29, 35 numaralı sorularda ters puanlandırılmaktadır. Alt faktörleri bulunmamaktadır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Cinsel yönelimler ve cinsel kimliklerin kategorik sayısı itibarıyla kaygı duyarlılığı ve madde kullanma eğilimi arasındaki farklılığı bulmak amacıyla One Way ANOVA testi yapılırken, kaygı duyarlılığı ve madde kullanma eğilimi ilişkisinde Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır.

4. BULGULAR

Aşağıdaki tabloda örneklem sayısı göz önünde bulundurularak dağılımın normalliği test edilmiştir.

Tablo 4.1. Normal Dağılım Tablosu

Değişkenler	Skewness		Kurtosis	
	Statistic	S.E	Statistic	S.E
Madde Kullanımına Eğilim	,059	,218	-,676	,433
Kaygı Duyarlılığı	,067	,218	-,826	,433
Fiziksel Kaygı Duyarlılığı	,179	,218	-1,014	,433
Bilişsel Kaygı Duyarlılığı	,236	,218	-,712	,433
Toplumsal Kaygı Duyarlılığı	,090	,218	-1,096	,433

Değerlerin +1,50 ile -1,50 arasında olması normal dağılım olduğunu göstermektedir. Bu sonuç doğrultusunda parametrik testlerin yapılması uygun görülmüştür (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Örnekleme oluşturan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre frekans tablosu tablo 4.2. de verildiği gibidir.

Tablo 4.2. Katılımcıları Sosyo-demografik Özellikleri

Değişken	N	%
Yaş	17-24 yaş	57,7
	25-35 yaş	39,9
	36-55 yaş	3,3
Cinsiyet	Kadın	49,6
	Erkek	39,8
	Non-binary	6,5
	Genderfuıld	4,1
Cinsel Yönelim	Heteroseksüel	43,1
	Lezbiyen	4,9
	Gay	30,9
	Biseksüel	14,6
	Aseksüel	0,8
	Panseksüel	3,3
	Queer	2,4
Eğitim Durumu	Lise Mezunu	43,9
	Üniversite Mezunu	53,7
	Lisansüstü Mezunu	2,4

Örnekleme oluşturan katılımcıların %57,7 (71 kişi) 17-24 yaşta iken %39,9'u (48 kişi) 25-35 yaşta, %3,3'ü (4 kişi) 36-55 yaşta'dır. Katılımcıların %49,6 'sı (61 kişi) kadın iken %39,8'i (49 kişi) erkek, %6,5 (8 kişi) non-binary, %4,1 (4 kişi) genderfuıld' dır. Katılımcıların %%43,1'i (53 kişi) heteroseksüel iken, %4,9 (6 kişi) lezbiyen, %30,9'u (38 kişi) gay, %14,6'sı (18 kişi) biseksüel, %0,8'i (1 kişi), %3,3'ü (4 kişi) panseksüel, %2,4'ü (3 kişi) queer'dır. Örnekleme oluşturan katılımcıların eğitim durumu ise, %43,9'u (54 kişi) lise mezunu, %53,7'si (66 kişi) üniversite mezunu ve %2,4'ü (3 kişi) lisansüstü mezunudur.

Örnekleme oluşturan katılımcıların madde kullanma eğilimi ölçeğinden ve anksiyete duyarlılığı ölçeği ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların betimleyici tablosu tablo 4.3. deki

gibidir.

Tablo 4.3. Ölçek ve Alt Ölçeklerden Alınan Değerlerin Minimum, Maksimum, Ortalama ve Standart Sapması

Değişkenler	N	Minimum	Maksimum	Mean	S.S
Madde Kullanım Eğilimi	123	9,00	25,00	17,00	3,70
Anksiyete Duyarlılığı	123	0,00	62,00	32,73	16,00
Fiziksel Anksiyete Duyarlılığı	123	0,00	24,00	10,98	6,73
Bilişsel Anksiyete Duyarlılığı	123	0,00	24,00	10,89	6,11
Toplumsal Anksiyete Duyarlılığı	123	0,00	22,00	10,85	6,03

Madde kullanım eğilim ölçeğinde kesme puan 16'dır. 16 puan ve üstü madde kullanımına eğilimi göstermektedir. Bu doğrultuda 16 puan ve üstü alan ile 16 puan altı alanların frekans tablosu tablo 4.4'teki gibidir.

Tablo 4.4. Madde Kullanma Eğilimi Ölçeğinden Alınan Toplam Puanların Kesme Puanına Göre Frekans Tablosu

Kesme Puan	f	%
16 Puan Altı Alanlar	48	39
16 Puan ve Üstü Alanlar	75	61
Toplam	55	100

Örnekleme oluşturan katılımcılardan 75'i madde kullanım eğilimi ölçeğinden (%61) 16 puan ve üstü alırken, 48 kişi ise 16 puan altı almıştır. Buda şunu göstermektedir; katılımcıların %61'inin madde kullanımına eğilimi söz konusudur.

Cinsel yönelimlerin madde kullanım eğilimine yönelik farklılıkların varlığını tespit etmek amacıyla kay-kare testi denilen chi- square testi yapılmıştır. Kay kare testinde gözenek sayısının %20'yi aşmaması amacıyla cinsel yönelimler heteroseksüeller ve LGBTİ+ diye iki kategorik haline getirilmiştir.

Tablo 4.5. Madde Kullanım Eğiliminin Cinsel Yönelim İle İlişkisini Ortaya Koyan Ki-Kare (Chi-Square) Testi Sonuçları

Gruplar		Cinsel Yönelim		Toplam	X ²	sd	p
		Heteroseksüel	LGBTİ+				
Madde Kullanım Eğilimi	16 Puan Üstü	23	52	75	17,11	1	0,00
	16 Puan Altı	33	15	48			
Toplam		56	67	123			

Yapılan analiz sonucunda cinsel yönelimler ile madde kullanım eğilimi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (p=0,00). 16 puan ve üstü alan heteroseksüellerin sayısı 23 iken LGBTİ+ bireylerin 52'dir. 16 puan altı alan heteroseksüellerin sayısı 33 iken LGBTİ+ bireylerin 15'dir. Bu doğrultuda, LGBTİ+ bireylerin heteroseksüellere oranla daha fazla madde kullanımına eğilim gösterdiği söylenebilir.

Tablo 4.6. Değişkenlere Ait Ortalamalar, Standart Sapmalar ve Değişkenler Arası İlişkiler

Değişkenler	$\bar{x}$	Ss	1	2	3	4	5
1. Madde Kullanımına Eğilim	17,00	3,70	-	,486***	,387***	,420***	,430***
2. Kaygı Duyarlılığı Toplam	32,73	16,00		-	,845***	,850***	,848***
3. Fiziksel Kaygı Duyarlılığı	10,98	6,73			-	,558***	,558***
4. Bilişsel Kaygı Duyarlılığı	10,89	6,11				-	,617***
5. Toplumsal Kaygı Duyarlılığı	10,85	6,03					-

*p<,05, **p<,01, ***p<,001

Tüm değişkenlerin birbirleriyle olan ilişkisini tespit etmek amacıyla pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, madde kullanım eğiliminin kaygı duyarlılığı ile orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (r=0,486, p=0,00).

Buradan yola çıkarak, madde kullanım eğilimi arttıkça kaygı duyarlılığı artar ya da kaygı duyarlılığı arttıkça madde kullanım eğilimi artar şeklinde yorum yapılabilir. Aynı analiz sonucunda, madde kullanım eğilimi ile fiziksel kaygı duyarlılığı arasında orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (r=0,387, p=0,00). Bu sonuç kapsamında, madde kullanım eğilimi arttıkça fiziksel kaygı duyarlılığı artar ya da fiziksel kaygı duyarlılığı arttıkça madde kullanım eğilimi artar şeklinde yorum yapılabilir. Bir diğer analiz ise, madde kullanım eğilimi ile bilişsel kaygı duyarlılığı arasında orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (r=0,470, p=0,00). Bu analizin sonucunda da madde kullanım eğilimi arttıkça bilişsel kaygı duyarlılığı artar ya da bilişsel kaygı duyarlılığı arttıkça madde kullanım eğilimi artar yorumu yapılabilir. Son olarak, madde kullanım eğilimi ile toplumsal kaygı duyarlılığı arasında orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r= 0,430, p=0,00). Bu analiz sonucunda madde kullanım eğilimi arttıkça toplumsal kaygı duyarlılığı artar ya da toplumsal kaygı duyarlılığı arttıkça madde kullanım eğilimi artar şeklinde yorum yapılabilir.

Tablo 4.7. Madde Kullanımına Eğilim Ölçeği Puanlarının Cinsel Yönelimlere Göre ANOVA Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p
Madde Kullanımına Eğilim	Heteroseksüel*	58	15,45	3,27	Gruplararası	312,423	5	62,485	5,37 ,00***
	Lezbiyen	6	17,83	4,87	Grup içi	1359,577	117	11,620	
	Gay*	38	19,00	3,44	Toplam	1672,000	122		
	Biseksüel	18	17,72	3,04					
	Panseküel	4	15,00	4,54					
	Queer	4	16,00	2,82					

*p<,05, **p<,01, ***p<,001

Cinsel yönelimlerin madde kullanım eğilimi arasındaki farkı tespit edebilmek amacıyla One-Way Anova testi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, madde kullanımına eğilimi ölçeğinden elde edilen puanlar ile cinsel yönelimler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (p=0,00). Diğer bir deyişle, madde kullanımına eğilim cinsel yönetime bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Cinsel yönelimler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için Post-hoc tukey testi yapılmıştır. Post-hoc testine göre heteroseksüeller ($\bar{x}$ = 15,45) ile gayler ($\bar{x}$ = 19,00) arasında madde kullanımına eğilim açısından anlamlı bir farklılık vardır. Bu doğrultuda, gayler heteroseksüellere oranla daha fazla madde kullanımına eğilim göstermektedir.

Tablo 4.8. Madde Kullanımına Eğilim Ölçeği Puanlarının Cinsiyetlere Göre ANOVA Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Ortalama Kare	F	p	Anlamlı Fark			
Madde Kullanımına Eğilimi	1.Kadın	61	16,00	3,26	Gruplararası	137,978	3	45,993	3,56	,016*	2>1			
	2.Erkek	49	18,18	3,56		Grup içi						1534,022	119	12,891
	3.Non-binary	8	16,62	3,99		Toplam						1672,000	122	
	4.Genderfuıld	5	18,20	6,53										

*p<,05, **p<,01, ***p<,001

Cinsiyetin madde kullanım eğilimi arasındaki farkı tespit edebilmek amacıyla One-Way Anova testi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, madde kullanımına eğilimi ölçeğinden elde edilen puanlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (p=0,016). Diğer bir deyişle, madde kullanımına eğilim cinsiyete bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Cinsiyetler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için Post-hoc tukey testi yapılmıştır. Post-hoc testine göre kadınlar ($\bar{x}$ = 16,00) ile erkekler ($\bar{x}$ = 18,18) arasında madde kullanımına eğilim açısından anlamlı bir farklılık vardır. Bu doğrultuda, erkekler kadınlara oranla daha fazla madde kullanımına eğilim göstermektedir.

Tablo 4.9. Madde Kullanımına Eğilim Ölçeği Puanlarının Yaşlara Göre ANOVA Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Ortalama Kare	F	p
Madde Kullanımına Eğilim	18-24	71	16,42	3,60	Gruplararası	56,197	2	28,098	2,08	,129
	25-35	48	17,77	3,81	Grup içi	1615,803	120	13,465		
	36-55	4	18,00	2,82	Toplam	1672,000	122			

*p<,05, **p<,01, ***p<,001

Yapılan analizler sonucunda yaş grupları arasında madde kullanımına eğilimi açısından anlamlı farklılık tespit edilememiştir (p=0,129).

Tablo 4.10. Madde Kullanımına Eğilim Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Ortalama Kare	F	P	Anlamlı Fark
Madde Kullanımına Eğilim	1.Lise	54	17,98	3,43	Gruplararası	102,534	2	51,267	3,92	,02	2>3
	2.Üniversite	66	16,15	3,80	Grup içi	1569,466	120	13,079			
	3.Lisansüstü	3	18,00	1,00	Toplam	1672,000	122				

*p<,05, **p<,01, ***p<,001

Yapılan analizler sonucunda madde kullanımına eğilim ile eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (p=0,022). Hangi gruplar arasında farklılık gösterdiği tespit edebilmek adına post hoc- tukey testi yapılmıştır. Analiz sonucunda da lise mezunları ($\bar{x}$ = 17,98) üniversite mezunlarına ($\bar{x}$ = 16,15) oranla daha fazla madde kullanımına eğilim gösterdikleri bulunmuştur.

Tablo 4.11. Kaygı Duyarlılığı Ölçeği Puanlarının Cinsel Yönelimlere Göre ANOVA Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	$\bar{x}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Ortalama Kare	F	P	Anlamlı Fark			
Kaygı Duyarlılığı	1.Heteroseksüel	53	27,96	14,59	Gruplararası	3283,861	5	656,772	2,74	,02*	3>1			
	2.Lezbiyen	6	38,66	24,98		Grup içi						27978,286	117	239,131
	3.Gay	38	39,50	15,16		Toplam						31262,146	122	
	4.Biseksüel	18	31,88	13,46										
	5.Panseküel	4	27,50	19,33										
	6.Queer	4	31,75	18,78										

*p<,05, **p<,01, ***p<,001

Cinsel yönelimlerin kaygı duyarlılığı arasındaki farkı tespit edebilmek amacıyla One-Way Anova testi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, kaygı duyarlılığı ölçeğinden elde edilen puanlar ile cinsel yönelimler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (p=0,02). Diğer bir deyişle, kaygı duyarlılığı cinsel yönelimlere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Cinsel yönelimler arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için Post-hoc tukey testi yapılmıştır. Post-hoc testine göre heteroseksüeller ($\bar{x}$ = 27,96) ile Gayler ($\bar{x}$ = 39,50) arasında kaygı duyarlılığı açısından anlamlı bir farklılık vardır. Bu doğrultuda, gayler heteroseksüellere oranla daha fazla kaygı duyarlılığı göstermektedir.

Tablo 4.12. Kaygı Duyarlılığı Ölçeği Puanlarının Cinsiyetlere Göre ANOVA Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p			
Kaygı Duyarlılığı	Kadın	61	29,96	16,37	Gruplararası	1864,318	3	621,439	2,51	,06			
	Erkek	49	37,16	14,32		Grup içi					29397,828	119	247,041
	Non-binary	8	25,50	18,25		Toplam					31262,146	122	
	Genderfuıld	5	34,60	16,75									

*p<,05, **p<,01, ***p<,001

Yapılan analiz sonucunda kaygı duyarlılığı ölçeğinden elde edilen puanlar ile cinsiyetler arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir ($p=0,062$).

Tablo 4.13. Kaygı Duyarlılığı Ölçeği Puanlarının Yaşlara Göre ANOVA Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p
Kaygı	18-24	71	30,49	12,89	Gruplararası	1013,087	2	506,544	2,00	,139
Duyarlılığı	25-35	48	36,31	18,85	Grup içi	30249,059	120	252,075		
	36-55	4	29,50	25,09	Toplam	31262,146	122			

* $p<,05$, ** $p<,01$, *** $p<,001$

Yapılan analizler sonucunda kaygı duyarlılığı ölçeğinden elde edilen puanlar ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p=0,139$).

Tablo 4.14. Kaygı Duyarlılığı Ölçeği Puanlarının Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	P
Kaygı	1.Lise	54	36,00	15,87	Gruplararası	1545,358	2	772,679	3,12	,04*
Duyarlılığı	2.Üniversite	66	30,75	15,76	Grup içi	29716,788	120	247,640		
	3.Lisansüstü	3	17,33	10,01	Toplam	31262,146	122			

* $p<,05$, ** $p<,01$, *** $p<,001$

Yapılan analizler sonucunda, kaygı duyarlılığı ölçeğinden elde edilen puanlar ile eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p=0,04$). Hangi eğitim durumları arasında farklılık gösterdiğini saptamak adına post hoc-tukey testi yapılmıştır. Fakat, bu analiz sonucunda eğitim durumları arasında farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 4.15. Madde Kullanımına Eğilim Ölçeği ve Kaygı Duyarlılığı Ölçeği Puanlarının Cinsel Yönelimlere Göre T-Test Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Madde Kullanımına Eğilim	Heteroseksüeller	56	15,48	3,25	-4,46	121	,000***
	LGBTİ+	67	18,26	3,59			
Kaygı Duyarlılığı Toplam	Heteroseksüeller	56	27,82	14,56	-3,22	121	,002**
	LGBTİ+	67	36,83	16,10			

* $p<,05$, ** $p<,01$, *** $p<,001$

İkili grup şeklinde kategorik hale getirilen cinsel yönelimlerin madde kullanımına eğilim ve kaygı duyarlılığı açısından arasındaki farkı tespit edebilmek amacıyla için bağımsız örneklem T-test yapılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda, madde kullanımına eğilim ölçeğinden elde edilen puanlar ile cinsel yönelimler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($t(121) = -4,46$, $p=0,000$). Diğer bir ifadeyle, madde kullanımına eğilim cinsel yönelimlere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Analiz sonucuna göre heteroseksüeller ($\bar{x}= 15,48$) ile LGBTİ+ ($\bar{x}= 18,26$) arasında madde kullanımına eğilim açısından anlamlı bir farklılık vardır. Bu doğrultuda, LGBTİ+'lar heteroseksüellere oranla daha fazla madde kullanımına eğilim göstermektedir.

Diğer bir sonuç, kaygı duyarlılığı ölçeğinden elde edilen puanlar ile cinsel yönelimler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($t(121) = -3,32$, $p=0,002$). Diğer bir ifadeyle, kaygı duyarlılığı cinsel yönelimlere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Analiz sonucuna göre heteroseksüeller ($\bar{x}= 27,82$) ile LGBTİ+ ($\bar{x}= 36,83$) arasında kaygı duyarlılığı açısından anlamlı bir farklılık vardır. Bu doğrultuda, LGBTİ+'lar heteroseksüellere oranla daha fazla kaygı duyarlılığı göstermektedir.

5. TARTIŞMA

Bu çalışma doğrultusunda LGBTİ+ bireylerin heteroseksüellere oranla daha fazla madde kullanım eğilimi gösterdiği bulunmuştur. 2015 yılında Kann ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada farklı cinsel yönelime sahip kişilerin uyuşturucu madde kullanma oranlarının, heteroseksüel kişilerden daha yüksek olduğunu saptanmıştır. Amerika yayınlanan 2013 yılı raporlarına göre ise homoseksüel ve biseksüel kişilerin, benzer yaşlardaki heteroseksüel kişilere göre sigara kullanma ve alkol tüketimlerinin daha fazla olduğu görülmektedir (Ward, Dahlemer, Galinsky, Joestl, 2013, s.5). Dolayısıyla bu çalışma Kann ve arkadaşları ile Ward ve arkadaşlarının çalışmalarını destekler niteliktedir.

Bu çalışmada da, LGBTİ+ bireylerin heteroseksüel bireylere oranla daha fazla kaygı duyarlılığı gösterdiği, kaygı duyarlılığının cinsiyetler arası farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Homoseksüel kişilerin toplum tarafından damgalanmaları, düşmanca tutumlarla karşılaşmaları ve ayrımcılığa uğramaları kaygı hissetmelerine sebep olmakla beraber yapılan çalışmalarda, heteroseksüel ve homoseksüel kişilerin kaygı düzeyleri arasında farklılıkları olduğu, homoseksüel kişilerde kaygının, heteroseksüellere göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Cho ve Sohn, 2016, s.284-287). Toplumdaki diğer kişilerin hoşgörüsüz eylemleri ve

homoseksüelleri reddeden tutumları, homoseksüel kişiler için kaygı yaratan durumlar olduğunu belirtmektedir (Tatum, 2017, s.649).

Bu araştırma kapsamında madde kullanımına eğilim ile kaygı duyarlılığı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Çakmak ve Ayvaşık'ın 2007 yılında yaptığı çalışmada ise, kaygı duyarlılığı ile alkol kullanma arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bir diğer çalışmada da kaygı duyarlılığı alkol kullanımı ile anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Aydoğdu, 2013, s.64). Bir başka çalışmada ise, kaygı ve madde kullanımı arasında karşılıklı bir ilişki olduğu; kaygı düzeyinin yükselmesinin madde kullanımının artmasına neden olurken benzer şekilde, madde kullanımının kişilerin kaygı düzeylerini yükseltebileceği de belirtilmiştir (Turhan, İnandı, Özer ve Akoğlu, 2011, s.41). Başka bir çalışmada, LGBT kişilerin heteroseksüel kişilere göre daha fazla kaygı hissettikleri ve madde kullanımının daha fazla olduğu bulunmuştur (Grant vd., 2014, s.77). Bu çalışmanın sonuçları yukarıda sözü geçen Çakmak ve Ayvaşık, Aydoğdu, Turhan ve arkadaşları ile Grant ve arkadaşlarının araştırmalarını kanıtlar niteliktedir. Kaygı duyarlılığı ile baş edebilmek, kaygı belirtilerini göstermemek ve toplumda daha rahat olabilmek için kişiler maddeye yönelebilmektedir. Bir çalışmada kaygı duyarlılığı yüksek bireylerin kaygı duyarlılığının belirtilerini ortadan kaldırmak için alkol kullanması kaygı duyarlılığı düşük olanlara göre anlamlı bulunmuştur (Kushner vd., 2001). Bu kişiler, bu şekilde bir rahatlama duygusu içerisinde kaygı belirtilerini baş edebildiklerini düşünmektedirler. Bu sebepten dolayı madde kullanımına eğilim ve kaygı duyarlılığı arasında anlamlı bir ilişkinin ortaya çıktığı görülmektedir. Kaygı duyarlılığı yüksek bireyler toplum içinde belirtilerden kaçınmak amacıyla maddeye yönelebilmektedirler (Çakmak ve Ayvaşık, 2008).

Bu araştırma kapsamında, cinsiyet göre kaygı duyarlılığı açısından anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Üniversite öğrencileriyle yapılan bazı araştırmalarda ise, cinsiyet göre kaygı duyarlılığı açısından farklılıklar tespit edilmiştir. Bu araştırmalarda kadınların erkeklerden daha fazla kaygı duyarlılığı gösterdiği görülmüştür (Steward vd., 1997, Reiss, 1986). Diğer bir çalışmada ise cinsiyetler arası kaygı duyarlılığı açısından farklılık görülmediği tespit edilmiştir (Ayvaşık, 2000). Diğer bir çalışmada ise, erkeklerin kadınlara oranla daha fazla toplumsal kaygı duyarlılığı gösterdiği görülmüştür. (Demirsu, 2018). Tıpta uzmanlık tezi kapsamında yapılan diğer bir çalışmada, cinsiyetler arası kaygı duyarlılığı açısından farklılık tespit edilememiştir (Şen, 2018). Toplumsal cinsiyet roller kaygı düzeylerini etkileyebilen bir değişken olarak karşımıza çıkabilmektedir. Erkeğin "güçlü" statüsünden dolayı kaygılı olduğunu göstermemeye çalışma çabası söz konusu cinsiyet rolleri içerisinde ele alınabilir. Kadının daha "boyun eğici" rolleri benimsemesi de daha fazla kaygı yaşamasına sebebiyet verebilmektedir. Cinsiyetler arasında kaygı duyarlılığı açısından farklılıklar ortaya koyan araştırmalar arasında tutarsızlık olduğu görülebilmektedir. Sonuçların tutarsızlığı, araştırmalarda kullanılan örneklemin yapısından, büyüklüğünden vb. etkenlerden kaynaklanabilir.

Bu araştırmanın bir diğer sonucu göre, eğitim durumu ve yaş değişkenleri ile kaygı duyarlılığı arasında farklılık tespit edilememiştir. Yapılan bazı çalışmalarda eğitim durumlarına göre kaygı duyarlılığı açısından anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir (Şen, 2018 s.115). Yüksek lisans tezi kapsamında yapılan bir çalışmada yaşa göre kaygı durumu açısından anlamlı farklılık tespit edilememiştir (Özguven, 2015, s. 62). Bu durum örneklemin sayısı, yapısı ve örneklemin demografik özelliklerinden kaynaklanıyor olabilir.

Bu çalışmada, eğitim durumuna göre madde kullanımına eğilim açısından anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Lise mezunlarının üniversite mezunlarına oranla daha fazla madde kullanımına eğilim gösterdiği bulunmuştur. Literatür incelendiğinde, bir çalışmada eğitim durumuna göre madde kullanımına eğilim açısından anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir (Bozkan, 2020, s.55-57). Yapılan bir diğer çalışmada da eğitim durumu ile madde kullanımına eğilim arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir (Toker, 2008, s.62). Bu çalışmada lise mezunları toplam 54 kişi iken 39'u LGBTİ+ 15'i ise heteroseksüellerdir. Üniversite mezunları ise toplamda 66 kişi iken 38'i heteroseksüeller, 28'i LGBTİ+' lardır. Bundan dolayı çıkan eğitim durumu ve madde kullanımına eğilim arasındaki farkın eğitim durumundan ziyade cinsel yönelimden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın sonucunda, yaş ile madde kullanımına eğilim arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Çolak'ın 2020' de yaptığı çalışmada yaş ile madde kullanımına eğilim arasında farklılık bulunmamıştır. Bu durumun sebebi olarak, madde kullanmanın artışından, madde kullanma yaşının giderek düşmesi ve her yaştan kişinin maddeye kolay ulaşabilir olması olabilir.

Madde kullanımına eğilim ile cinsiyet arasında anlamlı farklılığı inceleyen bir çalışmada kadınların erkeklere oranla daha fazla madde kullanımına eğilim gösterdiği tespit edilmiştir. Aynı çalışmada madde kullanımına eğilim ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir (Çolak, 2020, s.58). Bir diğer çalışmada ise, erkeklerde kadınlara oranla daha fazla madde kullanımına eğilim bulunmuştur. Söz konusu çalışmada, yaş ve eğitim durumuna göre madde kullanımına eğilim açısından da anlamlı bir fark tespit

edilememiştir (Bozkan, 2020, s.55-57). Bu çalışma doğrultusunda da erkeklerin kadınlara oranla daha fazla madde kullanımına eğilim gösterdiği bulunmuştur. Aynı zamanda yaş ve eğitim durumuna göre madde kullanımına eğilim açısından anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Erkeklerin kadınlara oranla daha fazla madde kullanımına eğilim göstermesi toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanıyor olabilir. Söz konusu durum, kadınlarda toplum tarafından ayıplanırken erkeklere bir özgürlük alanıymış gibi görülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak,

- ✓ Madde kullanımına eğilim ile kaygı duyarlılığı arasında anlamlı bir ilişki olduğu,
- ✓ Gaylerin heteroseksüellere oranla daha fazla madde kullanımına eğilim gösterdiği,
- ✓ Gaylerin heteroseksüellere oranla daha fazla kaygı duyarlılığı gösterdiği,
- ✓ Erkeklerin kadınlara oranla daha fazla madde kullanımına eğilim gösterdiği,
- ✓ LGBTİ+ bireylerin Heteroseksüellere oranla daha fazla madde kullanımına eğilim gösterdiği,
- ✓ LGBTİ+ bireylerin heteroseksüellere oranla daha fazla kaygı duyarlılığı gösterdiği

bulunmuştur.

Araştırma, daha fazla örneklem sayısına ulaşarak tekrar yürütülebilir. Madde kullanımına eğilimin cinsiyetler arası farklılık göstermesi sebebiyle toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkisine bakılabilir. Pozitif psikoloji konusundan olan psikolojik sağlamlık ve psikolojik dayanıklılık kavramlarının söz konusu iki değişken arasındaki düzenleyici etkisine bakılabilir. Üçüncü dalga terapiler arasında yer alan kabul ve kararlılık terapisi ekolünün merkezinde yer alan psikolojik esneklik kavramının söz konusu iki değişken arasındaki düzenleyici etkisine bakılabilir.

KAYNAKÇA

- Ak, S. ve Kılıç, C. (2016). Cinsiyet Anksiyete Duyarlılığı ve Sosyal Anksiyete Arasındaki İlişkiyi Etkiliyor mu?. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 28(4):240-5. Doi: 10.5080/u18308.
- Alkan, E. (2014). *Farklı Cinsel Yönelime Sahip Bireylerin Yaşam Doyumu, Stresle Başa Çıkma Tarzları ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altunpolat, R. (2017). LGBTİ'lere Yönelik Ayrımcılığı Tarihsel ve Politik Temelde Kavramak. *Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*, 1-14.
- Astan, K. (2019). *Eşcinsel, Biseksüel ve Heteroseksüel Bireylerin Ebeveyn Tutumu Algılarının Karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi. Gaziantep.
- Ayvaşık, H. B. (2000). Kaygı Duyarlılığı İndeksi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(46), 43-57.
- Bahar, A. (2018). Uyuşturucu Madde Kullanımının Nedenleri ve Bağımlılık Oluşum Sürecinde İletişimsel Yaklaşımların Rolü ve Önemi: Polis Kayıtları Üzerinden Olgusal Bir İnceleme. *Istanbul University Journal of Communication Sciences*, 55: 1-36.
- Başar K (2013a) Bedensel Cinsiyet, Cinsiyet Kimliği, Cinsel Yönelim, Ş. Yüksel ve N. Yetkin (Ed.), Eşcinsellik (Bilgilendirme Dosyası – 10), İstanbul, CETAD.
- Başar, K. (2014). Farklı Yönleri ile Cinsel Kimlik: Bedensel Cinsiyet, Cinsiyet Kimliği, Cinsiyet Rolü ve Cinsel Yönelim. *Toplum ve Hekim Dergisi*. 29 (4).
- Baydar, M. (2015). *Gay, Lezbiyen Ve Biseksüel Bireylerde İçselleştirilmiş Homofobi ve Psikolojik Sıkıntılar*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Bircan, S. & Erden, G. (2011). Madde bağımlılığı: Aile ile İlgili Olası Risk Faktörleri, Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddi ve Çocuk Yetiştirme Stilleri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 18(3), 211-222
- Broman-Fulks, J. J., Urbaniak, A., Bondy, C. L., ve Toomey, K. J. (2014). Anxiety Sensitivity and Risk-Taking Behavior. *Anxiety, Stress & Coping. An International Journal*, 27(6), 619–632. <https://doi.org/10.1080/10615806.2014.896906>.

- Bulut, H. & Ulug, B. (2020). Panik Bozukluğu Hastalarında ve Birinci Derece Yakınlarında Anksiyete Duyarlılığı Ve Panik Agorafobi Spektrumu Belirtileri. *The Journal of Neurobehavioral Sciences*, 7 (2), Doi : 10.4103/JNBS.JNBS_12_20.
- Bülbül, K. & Odacı, H. (2018). Comparing High School Adolescents' Substance Abuse Tendencies in Terms Of Personal, Social And Academic Variables. *Addicta. The Turkish Journal on Addictions*, 5, 691–719. <http://dx.doi.org/10.15805/addicta.2018.5.4.0026>.
- Büyükçelik, A. (2011). *Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalına 2000-2010 yılları arasında bağımlılık yapıcı madde kullanımı iddiasıyla adli makamlarca gönderilen olguların irdelenmesi*. (Tıpta Uzmanlık Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Ceyhun, B., Oğuztürk, Ö., & Ceyhun, A. G. (2001). Madde Kullanma Eğilimi Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenilirliği. *Klinik Psikiyatri*, 4, 87-93.
- Cho, B. & Sohn, A. (2016). How Do Sexual Identity, and Coming out Affect Stress, Depression, and Suicidal İdeation and Attempts among Men Who Have Sex With Men in South Korea?. *Osong Public Health Res Perspect*. 7(5), pp. 281-288.
- Coker, T.,R. Austin, B.S. & Schuster, M.A. (2010). The Health and Health Care of Lesbian, Gay, and Bisexual Adolescents. *Annu Rev Public Health*. 31, 457-77. DOI: 10.1146/annurev.publhealth.012809.103636.
- Cramer, R.J., Golom, F.D., Gemberling, T.M., Trost, K., Lewis R., & Wright S. (2018). Examining The Lesbian, Gay, And Bisexual İdentity Scale among Members Of An Alternative Sexuality Special İnterest Group. *Arch Sex Behav*. 47, 1251–1264.
- Çakmak, S. Ş. & Ayvaşık, B. (2007). Üniversite Öğrencilerinde Alkol Kullanma Nedenleri ile Kaygı Duyarlılığı Arasındaki İlişki. *Türk Psikoloji Dergisi*, 22(60), 91-107.
- Çelik, M., Sanberk, İ. & Şahin, İ., (2017). LGB Bireylerin Yaşam Doyumlarını Yordamada Psikolojik Dayanıklılık. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1204.
- Çolak, H. (2020). *Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinde Madde Kullanma Eğilimine Neden Olabilecek Bazı Psikolojik Parametrelerin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Danyeli Güzel, Ö. (2017). *Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Transseksüellerin Sosyal Dışlanma Deneyimleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Başkent Üniversitesi. Ankara.
- DeMartini, K.S & Carey, K.B. (2011). The Role of Anxiety Sensitivity and Drinking Motives in Predicting Alcohol Use: A Critical Review. *Clin Psychol Rev*, 31, 169– 177.
- Dürüst, Ç. & Çağlar, M. (2016). LGBTQ Bireylerin Sosyal ve Bireysel Yaşam Algılarının Değerlendirilmesi. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counselling (TIJSEG)*, 4(2), 33-48.
- Erbay, E., Oğuz, N., Yıldırım, B., & Fırat, E. (2016). Alkol ve Madde Bağımlılığı Olan Bireylerin Başa Çıkma Tutumları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3, 597–609.
- Ertekin, E. ve Uçar, S. (2016). Nefret Söylemi ve Nefret Suçları: LGBT Bireyler Konuşuyor. *Hukuk Kuramı Dergisi*, 3(3), 41-56.
- Ghasempour, A., Akbari, E., Azimi, Z., İlbeygi, R. ve Hassanzadeh, S.(2012). Predicting Obsessive-Compulsive Disorder on The Basis of Emotion Regulation and Anxiety Sensitivity. *Zahedan Journal of Research in Medical Sciences*, 15(2), 94-97.
- Göksu, Ö. Kumcağız, H. (2020). Covid-19 Salgınında Bireylerde Algılanan Stres Düzeyi ve Kaygı Düzeyleri. *Turkish Studies*, 15(4), 463-479.
- Güven S. ve Altay, B. (2019). Eşcinsel ve Biseksüel Bireylerin Sağlığı ve Hemşirelik Bakımı. *Sdü Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10 (4).
- Grant, J. E., Odlaug, B. L., Derbyshire, K., Schreiber, L. R., Lust, K. ve Christenson, G. (2014). Mental Health and Clinical Correlates in Lesbian, Gay, Bisexual, and Queer Young Adults. *Journal of American College Health*. 62(1), 75-78.

- Howell, A. N., Leyro, T. M., Hogan, J., Buckner, J. D. and Zvolensky, M. J. (2010). Anxiety Sensitivity, Distress Tolerance, and Discomfort İntolerance in Relation to Coping and Conformity Motives for Alcohol Use and Alcohol Use Problems among Young Adult Drinkers. *Addictive Behaviors*, 35(12), 1144-1147.
- Jurin, T., & Biqlbauer, S. (2018). Anxiety Sensitivity as a Predictor of Panic Disorder Symptoms: A Prospective 3-Year Study. *Anxiety Stress Coping*, 31 (4), 365-374. doi: 10.1080/10615806.2018.1453745.
- Kabacaoğlu, G. (2015). *Gey Ve Lezbiyenlerde Açılma Süreci: Nitel Bir Çalışma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Kann, L., McManus, T., Harris, W.A., Shanklin, S.L., Flint, K.H., Hawkins, J., Queen, B., Lowry, R., Olsen, E.O., Chyen, D., Whittle, L., Thornton, J., Lim, C., Yamakawa, Y., Brener, N., Zaza, S. (2015). Sexual Identity, Sex of Sexual Contacts, and Healthrelated Behaviors among Students in Grades 9-12 - *United States And Selected Sites. Surveillance Summaries*. 65(9);1-202.
- Kaya Yertutanol, F. D., Seydaoğlu, G. & Candansayar, S. (2019). "Homophobia in Health Professionals in Ankara, Turkey: Developing a Scale", *Transcultural Psychiatry*.
- Koca, B. & Oğuzöncül, A. F. (2015). İnönü Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol, Madde Kullanımı, Madde Kullanımına Etki Eden Etmenler ve Aileden Aldıkları Sosyal Desteğin Etkisi. *Kocaeli Tıp Dergisi*, 4(2):4-13.
- Koç, M. (2013). Dinsel Yönelim Kaygıyı Nasıl Etkiler? Almanyalı Müslüman Türk Göçmenler Üzerine Bir Alan Araştırması, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29, 39-72.
- Kuyper, L. & Vanwesenbeeck, I. (2010). Examining Sexual Health Differences between Lesbian, Gay, Bisexual, and Heterosexual Adults: The Role of Sociodemographics, Sexual Behavior Characteristics, and Minority Stress. *The Journal of Sex Research* 48(2-3):263-74, Doi: 10.1080/00224491003654473.
- Kwon, P. (2013). Resilience in Lesbian, Gay, and Bisexual Individuals. *Personality and Social Psychology Review*, 100(10), 1-13.
- Maden, A. (2020). *Postmodern bağlamda Netflix'te LGBTIQ+ Söylemleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İbn Haldun Üniversitesi. Ordu.
- Mantar, A., Yemez, B., & Alkın, T. (2011). Anksiyete Duyarlılığı ve Psikiyatrik Bozukluklardaki Yeri. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22 (3): 187-93.
- Marshall, G. N., Miles, J. N. V., & Stewart, S. H. (2010). Anxiety Sensitivity and PTSD Symptom Severity. Are Reciprocally Related: Evidence From a Longitudinal Study of Physical Trauma Survivors. *Journal of Abnormal Psychology*, 119(1), 143–150.
- Mccabe, S. E., Bostwick, W. B., Hughes, T. L., West, B. T., & Boyd, C. J. (2010). The Relationship between Discrimination and Substance Use Disorders among Lesbian, Gay, and Bisexual Adults in the United States. *American Journal of Public Health*, 100, 1946–1952.
- Min-Kyoung, Kim., Borah, Kim., Tai Kiu, Choi., & Sang-Hyuk, Lee. (2017). White Matter Correlates Of Anxiety Sensitivity İn Panic Disorder. *Journal of Affective Disorders*, 207, 148–156.
- Nadal, K. L., Skolnik, A. & Wong, Y. (2012). Interpersonal and Systemic Microaggressions Toward Transgender People: Implications for Counseling. *Journal of LGBT Issues in Counseling*, 6(1), 55-82.
- Needham, B.L., & Austin, E.L. (2010). Sexual Orietation, Parental Support, and Health during the Transition to Young Adulthood. *Journal of Youth Adolescence*, 39, 1189-1198.
- Norton, A. T. & Herek, G. M. (2013). Heterosexuals' Attitudes Toward Transgender People: Findings from a National Probability Sample of US Adults. *Sex Roles*, 68(11-12), 738-753.
- Olthuis, J. V., Watt, M. C., Mackinnon, S. P. & Stewart, S. H. (2015). CBT for High Anxiety Sensitivity: Alcohol Outcomes. *Addictive Behaviors*, 46, 19-24.
- Oswalt, S. B., ve Wyatt, T. J. (2011). Sexual Orientation and Differences in Mental Health, Stress, and Academic Performance in a National Sample of U.S. College students. *Journal of Homosexuality*, 58(9), 1255–1280.
- Özüüçli, N. (2019). *Sigara Kullanan ve Kullanmayan Bireylerde Bilişsel Farkındalık, Üst Biliş ve Kaygı Duyarlılık Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi. İzmir.

- Poteat, T., German, D., & Kerrigan, D. (2013). Managing Uncertainty: A Grounded Theory of Stigma in Transgender Health Care Encounters. *Social Science & Medicine*, 84, 22-29.
- Ryan, C., Russel, T.S., Huebner, D., Diaz, R. & Sanchez, J.(2010). Family Acceptance in Adolescence and the Health of LGBT Young Adults. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*. 23(4), 205–213. doi: 10.1111/j.1744- 6171.2010.00246.x.
- Sakin Özen, N., Ercan, İ., İrgil, E. & Sığırlı, D. (2010). Anxiety Prevalence and Affecting Factors among University Student, *Asia Pacific Journal of Public Health*, 1(22):127-133.
- Sapma, G. (2013). *Matematik Başarısı ile Matematik Kaygısı Arasındaki İlişkinin İstatistiksel Yöntemlerle İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Savcı, G. (2015). *Türkiye'de Yaşayan LGBT Bireylerinde Sosyal Uyum ve Bağımlılık İlişkisinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sever, G. (2015). *Lise Öğrencilerinin Madde Kullanma Eğilimlerinin Algılanan Sosyal Destek ve Riskli Davranışlarla İlişkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Sezgin, D. (2015). Toplumsal Cinsiyet Perspektifinde Sağlık ve Tıbbileştirme. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 18 (1), 153-186. DOI: 10.18490/sad.63338.
- Şengezer, T. & Şahin, A.D. (2016). Erkeklerde Alkol ve Madde Kullanım Bozukluklarına Güncel Yaklaşım. *Türkiye Klinikleri Journal of Family Medicine Special Topics*, 7(4):80-85.
- Tatum, A.K. (2017). The Interaction of Same-Sex Marriage Access With Sexual Minority Identity on Mental Health and Subjective Wellbeing. *Journal of Homosexuality*. 64(5), pp. 638-653.
- Toker, T., Tiryaki, A., Özçürümez, G., & İskender, B., (2011). Madde Kullananlarda Çocukluk Örselenme Yaşantılarının, Madde Kullanma Eğilimi, Benlik Saygısı ve Başa Çıkma Tutumları ile İlişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22, 83-92.
- Toplu-Demirtaş, E., Kemer, G., Pope, A.L., & Moe, J.L. (2018). Self-Compassion Matters: The Relationships between Perceived Social Support, Self-Compassion, and Subjective Well Being Among LGB Individuals in Turkey. *Journal of Counseling Psychology*. 65(3), 372-382.
- Turhan, E., İnandı, T., Özer, C. ve Akoğlu, S. (2011). Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı, Şiddet ve Bazı Psikolojik Özellikler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 9 (1), 33-44.
- Tüzüner, Ö. (2014). Yargıtay Hukuk Dairelerinin Eşcinsellik Hakkında Tutumu. *Güncel Hukuk*, 3(123), 56-59.
- Ward B.W., Dahlhamer J.M., Galinsky A.M., Joestl S.S. (2013). Sexual Orientation and Health Among U.S. Adults: National Health Interview Survey, 2013. *National Health Stat Report*. 15;(77), 1-10.
- Wylie, K., Knudson, G., Khan, S.I, Bonierbale, M., Watanyusakul, S., Baral, S. (2016). Serving Transgender People: Clinical Care Considerations and Service Delivery Models in Transgender Health. *The Lancet*. 388(10042):401-11.
- Yalçınoğlu, N. & Önal, A. E. (2014). Eşcinsel ve Biseksüel Erkeklerin İçselleştirilmiş Homofobi Düzeyi ve Sağlık Üzerine Etkileri. *Türk J Public Health*, 12(2), 100-112.
- Yeşiler, G. N. (2010). *Gençlerde Kişilik Bozuklukları ve Cinsel Yönelim*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Ylioja, T., Cochran, G., Woodford, M. R. & Renn, K. A. (2016). Frequent Experience of LGBQ Microaggression on Campus Associated with Smoking among Sexual Minority College Students. *Nicotine & Tobacco Research*, 20(3), 340-346.